

ZAVÁDĚNÍ TZV. „BABY-BOXŮ“ V ČR – JE TO DOBŘE, NEBO ŠPATNĚ?

V posledním roce se v České republice v médiích, ale i odborném tisku opakovaně diskutuje otázka zavedení tzv. baby-boxů (tedy jakýchkoli schránek pro nechtěné novorozence, kteří dle jejich zastánců zachrání život novorozence), několik nemocnic v republice je již pořídilo.

Pediatr. pro Praxi, 2008; 9(4): 268

Pro zavedení a další existenci **baby-boxů** jsou ponejvíce uváděny tyto následující argumenty:

1. Jedná se o záchranu života nechtěných dětí, je „**upřednostněn život proti smrti**“ (rozuměj potrat či zabití novorozence), „právo dítěte na život je na prvním místě před veškerou legislativou“ apod.

V současnosti ale zná legislativa ČR možnost tzv. „**utajeného porodu**“, který znamená zachování anonymity matky (resp. neprovdané ženy) se současně poskytnutou standardní péčí a zajištěním novorozence – tedy tento argument zastánců schránek je již naplněn v rámci současné platné legislativy ČR. Žena si tedy v žádném případě nemusí řešit svou situaci s nechtěnou graviditou potratem. Zkušenosti z okolních zemí ukazují, že zavedení schránek nikterak nesnížilo infanticidii novorozenců v těchto zemích.

2. Anonymita matky a porodu. Anonymita matky je však již dnes legálně umožněna tímto „**utajeným porodem**“, institut schránek tedy nepřináší nic nového.

Otevírá však další, a to vysoce závažný problém – anonymnímu vložení novorozence do schránky musí dle logiky věci předcházet anonymní porod, tedy porod někde mimo ústavní zařízení (což navíc současný právní řád ČR neumožňuje), tedy porod dítěte bez kvalifikovaného medicínského i ošetrovatelského zázemí, kdy tato situace může být zásadně ohrožující pro event. přežití novorozence s možnými poruchami porodní adaptace, vrozenou vadou apod.

3. Schránky existovaly již dříve a jsou zavedeny i v současnosti, a to i v rámci zemí EU.

Schránky vznikly samozřejmě již dříve, ale právě jejich existence v rámci církevních zařízení evropského středověku znamenala vysoce vstřícné gesto v rámci tehdejší společnosti zejména vůči svobodným matkám, tedy ve společenském kontextu, který ženu za takovou graviditu fatálně ostrakizoval.

Dnes je společenský kontext gravidní svobodné ženy či ženy, jejíž gravidita je z jakýchkoliv důvodů jí samotnou či okolím považována jako nežádoucí, zcela jiný, benevolentní. Současná právní situace ČR umožňuje pak dále řešit situaci dítěte, které se narodilo jako nechtěné (možnost náhradní rodinné péče, adopce apod.).

Argument, že tyto schránky jsou zavedeny ve státech EU, je pravdivý – v Německu, Rakousku a také ve Švýcarsku dnes opět existují. Zprávy z těchto zemí však ukazují, že zkušenosti s nimi nejsou tak uspokojivé, jak zastánci schránek uvádějí: generují „dětí bez minulosti“, počet zavražděných novorozenců matkami v těchto zemích po zavedení schránek nikterak neklesl, existence schránek se neopírá o legislativu těchto zemí, jsou zde spíše trpěny a snášeny.

Tyto tři hlavní argumenty zastánců schránek lze tedy vyvrátit či zásadně zpochybnit. Není možno však dále ještě neuvést další argumenty proti existenci schránek, a to jak z oblasti legality, tak i z hlediska legitimacy této záležitosti:

1. Vložení anonymně porozeného novorozence do schránky by z hlediska současné legislativy ČR znamenalo trestný čin opuštění dítěte.
2. Existence schránek povede ještě k dalšímu snížení odpovědnosti rodičů za dítě, a to za situace, kdy se naše společnost v této oblasti – sociopatologii rodiny – nachází i bez existence schránek v dost nedobré situaci.
3. Ve schránce bude nalezeno dítě bez anamnézy rodinné, osobní, „bez minulosti“, což může představovat velký problém jak z hlediska medicínského, tak právního, ale i obecně lidského. Tato situace jde navíc proti čl. 7 **Úmluvy o právech dítěte** („...dítě má právo znát od narození svůj genetický původ...“).
4. Z hlediska sociálního, právního i technického zde vznikají další okruhy závažných problémů a otázek, jako např.:
 - bude tato anonymita vratná či nevratná?

- co když s tímto postupem – tzn. vložení do schránky – nebude souhlasit genetický otec dítěte, a to v čase porodu nebo kdykoliv v budoucnu?
- jak zabránit, aby se do schránky nedostalo starší dítě, nežli je uvažovaný anonymně porozený novorozenec – tedy kojenec, batole apod.?
- jak spolehlivě technicky a organizačně zajistit, aby dítě ve schránce bylo co nejrychleji objeveno?
- kde by byly tyto boxy instalovány? U porodnic? A co když tam bude vloženo starší dítě, nežli je novorozenec?
- jak zajistit, aby do schránky nebyl uložen unesený novorozenec?
- co když bude do schránky vložen mrtvý/zavražděný novorozenec nebo starší dítě?
- jak zajistit, aby bylo možno do schránky vložit pouze novorozence, nikoliv např. zvíře (živé či mrtvé...)?
- neotvírá se tím možnost k nezákonným manipulacím s dětmi, včetně obchodování s dětmi a s tělesnými orgány apod.?
- jaký bude další osud těchto „**nalezenců**“? Odкуда čerpají zastánci schránek jistotu, že všechny tyto děti budou v co nejkratší době osvojeny?

To vše jsou otázky, se kterými se zastánci **baby-boxů** příliš, jak se zdá, netrápí, jejich hlavní argument je zachráněný život narozeného dítěte. V tom mají samozřejmě pravdu – zachránil-li by **baby-box** byť jeden jediný lidský život, měl svůj význam a cenu.

Nicméně otázky kolem tohoto fenoménu jsou a zůstávají a je úkolem odborné (nejen) veřejnosti o nich diskutovat.

prof. MUDr. Jaroslav Slaný, CSc.

Klinika dětského lékařství FN
17. listopadu 1790, 708 52 Ostrava Poruba
e-mail: jaroslav.slany@fnspo.cz